

immib

İstanbul Maden ve Metaller
İhracatçı Birlikleri

Dünyayı birlikte koruyalım

**YEŞİL
TERMINOLOJİ**

küresel ısınma .

Küresel ısınma, sanayi devrimi öncesi dönemden beri gözlemlenen dünya iklim sisteminin uzun vadeli ısınmasıdır.

fosil yakıt .

Fosil yakıt, yer kabuğunda bitki ve hayvan fosillerinden oluşan, hidrokarbon bileşiklerini içeren ve yanma sonucu enerji açığa çıkaran doğal enerji kaynağıdır.

Kömür, petrol ve doğalgaz başlıca örneklerdir.

sera gazları .

Atmosferde kızıl ötesi ışınları absorbe ederek atmosferin ısınmasına neden olan gazlara veya bileşiklere sera gazı denmektedir.

Karbon dioksit (CO_2), Metan (CH_4), Nitröz Oksit (N_2O), Hidroflorür karbonlar (HFCs), Perfloro karbonlar (PFCs), Sülfürhekza florid (SF_6) gibi gazlar başlıca sera gazlarıdır.

sera gazı emisyonu .

Sera gazlarının atmosfere verilen miktarıdır.

Karbon emisyonu/salınımı olarak da adlandırılır.

karbon yutađı .

Sera gazlarını atmosferden yutarak depolayan doğal veya insan yapımı sistemlere karbon yutağı denir.

Ormanlar en yaygın yutak türüdür.

ekolojik ayak izi .

Belirli bir nüfusun üretim ve tüketim faaliyetleri sonucu doğa üzerinde bıraktığı yükü hesaplamak ve ekosisteme ne kadar geri kazandırması gerektiğini belirleyebilmek için geliştirilmiş bir yöntemdir.

biyolojik kapasite .

Biyolojik kapasite veya biyokapasite, biyolojik olarak verimli toprak ve su alanı olarak ifade edilir.

Bir coğrafi bölgenin yenilenebilir doğal kaynakları üretme kapasitesinin göstergesi olarak tanımlanmaktadır.

karbon ayakizi .

Bireyler, firmalar ve toplum tarafından yapılan aktivitelerin atmosfere yaydığı sera gazı miktarıdır.

Üretim, ulaşım, ısınma, enerji tüketimi veya satın alınan her türlü ürünün atmosfere yayılmasına neden olduğu sera gazı miktarını "karbondioksit gazı eşdeğeri (CO₂e)" olarak ifade etmek üzere kullanılan terimdir.

iklim değişikliği .

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne göre; karşılaştırabilir zaman dilimlerinde gözlenen doğal iklim değişikliğine ek olarak, doğrudan veya dolaylı olarak küresel atmosferin bileşimini bozan insan faaliyetleri sonucunda iklimde oluşan değişiklik olarak tanımlanır.

tarafklar konferansı .

İngilizcesi “Conference of Parties” olan Tarafklar Konferansı yani kısaca COP, Birleşmiş Milletler tarafından devletlerin, bölgesel kuruluşların ve sivil toplum aktörlerinin üst düzey katılımıyla düzenlenen konferanslardır.

iklim değişikliğine uyum .

İklim değişikliğinin mevcut ve gelecekte ortaya çıkabilecek muhtemel etkilerinin belirlenmesi için yapılan tüm faaliyetlerdir.

iklim değişikliğine bağlı riskler .

Ekonomiyi etkileyen hava ve iklim değişikliğinden kaynaklanan fiziksel riskler ve düşük karbon ekonomisine geçişten kaynaklanan geçiş riskleridir.

ulusal iklim değişikliği uyum stratejisi .

Uyum etkinliklerinin eş güdümüne katkıda bulunmak amacıyla hazırlanan; ülkelere özgü etkilerin saptanması, farklı kurumların ve idari araçların devreye sokulmasının yanı sıra iş dünyası ve sivil toplum aktörlerinin de geniş katılımıyla ulusal, yerel ve bölgesel düzeyde iklim değişikliğine uyum faaliyetlerini içeren ve yönlendiren politika belgesidir.

yenilenebilir enerji .

Tüketim hızından daha yüksek bir hızla kendini yenileyebilen doğal kaynaklardan elde edilen enerjidir.

Güneş, rüzgâr, jeotermal yenilenebilir enerji kaynaklarından birkaçıdır.

enerji verimliliđi .

Aynı ürün veya hizmeti üretmek için daha az enerji kullanmaktır.

Sera gazı emisyonlarının azaltılması, enerji ithalatına talebin azaltılması, hanehalkı veya ülke genelinde maliyetlerin düşürülmesi faydalarını getirmektedir.

yeşil finansman .

Kamu, özel ve kâr amacı gütmeyen sektörlerden sürdürülebilir kalkınma önceliklerine doğru mali akış düzeyini (bankacılık, mikro kredi, sigorta ve yatırım) artırmaktır.

yeşil ekonomi .

Birleşmiş Milletler Çevre Programı uyarınca refahı ve sosyal eşitliği artırırken çevresel riskleri ve ekolojik kısıtlıkları azaltan ekonomidir.

yeşil aklama.

Yeşil aklama veya yeşile boyama (greenwashing) bir şirket veya kuruluşun, çevresel etkilerini fiilen en aza indirmekten çok, kendilerini sürdürülebilir olarak pazarlamak için daha fazla zaman ve para harcamasıdır.

yeşil enerji sertifikası .

Elektriğin yenilenebilir enerji kaynaklarından elde edildiğini ispatlayan sertifikadır.

karbon sertifikası .

Sera gazı emisyon azaltım projelerinin bağımsız denetleyici kuruluş tarafından doğrulanması ve gönüllü karbon standart kuruluşu tarafından belgelendirilmesi sonucu elde edilen, karbondioksit eşdeğer ton cinsinden ifade edilen sertifikadır.

ÇSY kriterleri .

Çevresel, Sosyal ve Kurumsal Yönetişim (Environmental, Social, and Governance- ESG) kriterleri firmaların geleneksel finansal analizinin yanı sıra finansal olmayan risk ve fırsatlarını da değerlendirir.

Bu kriterler yoluyla bir firmanın çevreye etkisi, çalışanları ile ilişkileri, cinsiyet eşitliğine yönelik politikaları, üst yönetimin kapsayıcılığı ve mali şeffaflığı gibi konulardaki durumu incelenir.

yeşil iklim fonu .

Yeşil İklim Fonu (Green Climate Fund- GCF), Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ve Paris Anlaşması'nın öngördüğü finansal mekanizma kapsamında gelişmekte olan ülkelerin sera gazı azaltım ve iklim değişikliğine uyum uygulamalarını desteklemek için kurulmuş fondur.

yeşil tahvil .

İklimle ilgili, çevre dostu ve sürdürülebilirliğe katkıda bulunan projeler için kaynak yaratan tahvillere yeşil tahvil (green bond) denir.

mavi tahvil .

Devletler, kalkınma bankaları ya da diğer kurumlar tarafından çevresel, ekonomik ve iklim faydaları olan denizcilik ve okyanus bazlı projelere yatırım için ihraç edilen tahvillere mavi tahvil (blue bond) denir.

66

55'e uyum paketi .

Avrupa Birliği'nin 2030'a kadar sera gazı emisyonlarını 1990 seviyelerine kıyasla en az %55 azaltma hedefi ile AB mevzuatını uyumlu hale getirmek için sunduğu planları içerene pakete 55'e Uyum paketi (Fit for 55) denilmektedir.

sınırdaki karbon düzenleme mekanizması .

Amacı “karbon kaçağını” önlemek olan Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması (Carbon Border Adjustment Mechanism- CBAM/SKDM) , Avrupa Birliği'nin 2030'a kadar karbon emisyonlarını en az %55 azaltmak için sunduğu planları içeren 55'e Uyum Paketi'nin önemli parçasıdır

sosyal iklim fonu .

55'e Uyum paketi kapsamında kırılğan grupların kalacağı etkiyi azaltmak için kullanılacak fonlardan biridir.

ulusal katkı beyanı .

Paris Anlaşması'nın baz aldığı ülkelerin kendi hazırladıkları sera gazı emisyon azaltımlarına dair beyandır.

karbon fiyatlama .

Karbon fiyatlama (carbon pricing) devletlerin geniş iklim stratejileri kapsamında kullanabilecekleri maliyet etkin bir araçtır.

emisyon ticaret sistemi .

Emisyon Ticaret Sistemi (ETS) karbon fiyatlandırması için ortaya çıkan piyasa araçlarından biridir.

karbon vergisi .

Emisyon Ticaret Sistemi gibi karbon fiyatlandırması için kullanılan piyasa araçlarından biridir.

Karbon vergisi (carbon tax), karbon emisyonuna yol açan fosil yakıtların karbon ve eşdeğer karbon içeriğine göre vergilendirilmesini esas almaktadır.

kyoto protokolü .

Bu protokolü imzalayan ülkeler, karbon dioksit ve sera etkisine neden olan diğer beş gazın salımını azaltmaya veya bunu yapamıyorlarsa karbon ticareti yoluyla haklarını arttırmaya söz vermişlerdir.

1997'de imzalanan protokol, 2005'te yürürlüğe girebilmiştir. Mevcut durumda 192 protokol tarafı bulunmaktadır.

BM iklim değişikliği çerçeve sözleşmesi .

1992 yılında Rio de Janeiro'da düzenlenen Birleşmiş Milletler (BM) Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda imzaya açılan BMİDÇS, 1994 yılında yürürlüğe girmiştir.

Sözleşmeyi onaylayan 198 ülkeyi; sera gazı emisyonlarını azaltmaya, araştırma ve teknoloji üzerinde iş birliği yapmaya ve sera gazı yutaklarını korumaya teşvik etmektedir.

binyıl kalkınma hedefleri .

2000 yılında yoksullukla savaşmak için tüm dünyanın kabul ettiği ortak bir gündemdir.

Birleşmiş Milletler'e üye olan 192 ülke tarafından kabul edilen ve 2015 yılına kadar yerine getirilmesi planlanan sekiz hedefi kapsamaktadır.

paris anlaşması.

Paris Anlaşması, 2015 yılında Paris'te düzenlenen BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS) 21. Taraflar Konferansı'nda kabul edilmiştir.

İklim krizinin önüne geçmek için küresel ortalama yüzey sıcaklığındaki artışı 2 derece ile sınırlandırmayı ve mümkünse 1,5 derecenin altında tutmayı amaçlamaktadır.

sürdürülebilir kalkınma .

Gelecek kuşakların ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağından ödün vermeksizin günümüz kuşaklarının ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir kalkınma modeli olarak tanımlanmaktadır.

sürdürülebilir kalkınma amaçları .

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (Sustainable Development Goals-SDG/SKA), diğer bir deyişle Küresel Amaçlar Birleşmiş Milletler üyesi ülkeler tarafından 2030 sonuna kadar ulaşılması amaçlanan hedefleri içeren bir evrensel eylem çağrısıdır.

avrupa yeşil mutabakatı .

Avrupa Yeşil Mutabakatı (European Green Deal) Avrupa Birliği'nin 11 Aralık 2019'da açıkladığı 2050 yılında karbon-nötr ilk kıta olma hedefini ve yeni büyüme stratejisini ortaya koyduğu yol haritasıdır

yeşil mutabakat eylem planı .

T.C. Ticaret Bakanlığı tarafından ülkemizin kalkınma hedefleri doğrultusunda sürdürülebilir ve kaynak-etkin bir ekonomiye geçişini desteklemeyi amaçlayan 9 ana başlık altında toplam 32 hedef ve 81 eylemi içeren eylem planıdır.

AB taksonomisi .

Avrupa Komisyonu tarafından sürdürülebilir ekonomik faaliyetlerin nelerden oluştuğuna dair ortak bir dil ve net bir tanım oluşturmak amacıyla , Komisyon tarafından tanımlanan AB taksonomisi (EU Taxonomy) olarak ifade edilen çevresel olarak sürdürülebilir ekonomik faaliyetleri listeleyen bir sınıflandırma sistemidir.

sera gazı protokolü .

Şirketlerin sera gazı emisyonlarını hesaplamak ve raporlamak için kullanabilecekleri uluslararası bir standart ihtiyacını ele almak için 1998 yılında oluşturulmuştur.

Sera Gazı Protokolü (Greenhouse Gas Protocol) en geniş kapsamda kullanılan, uluslararası karbon hesaplama aracıdır.

kapsam 1 emisyon .

Kapsam 1 emisyonlar sahip olunan ya da kontrol edilen kaynakların doğrudan emisyonlarını gösterir.

Diğer bir ifadeyle, doğrudan üreticinin sorumluluğu olarak görülen emisyonlardır

kapsam 2 emisyon .

Kapsam 2 emisyonlar satın alınan enerjinin üretiminden kaynaklanan dolaylı emisyonlardır.

kapsam 3 emisyon .

Kapsam 3 emisyonlar, kapsam 2'ye dâhil edilmeyen, tedarik zincirleri tarafından salınan dolaylı emisyonlardır.

kapsam 3 emisyon .

Kapsam 3 emisyonlar, kapsam 2'ye dâhil edilmeyen, tedarik zincirleri tarafından salınan dolaylı emisyonlardır.

ISO 14067 standardı .

ISO 14067 Ürün Karbon Ayak İzi Standardı, ürünlerin yaşam döngüsü boyunca Karbon Ayak izi hesaplamaları için kurallar ve gereksinimler belirler.

yaşam döngüsü değerlendirmesi .

Yaşam döngüsü değerlendirme (Life Cycle Assessment- LCA), bir ürün veya servisin üretimi, tüketimi ve bertarafı gibi beşikten mezara tüm aşamalarında ortaya çıkan çevresel etki ve kirliliklerin ISO 14040 standartlarına uygun olarak hesaplandığı bilimsel bir yöntemdir.

eko-etiket .

Eko-etiket (eco-label), tüketicilerin ve kurumsal alıcıların belirli çevresel performans kriterlerini karşılayan ve bu nedenle ‘çevresel olarak tercih edilebilir’ olarak kabul edilen ürünleri hızlı ve kolay bir şekilde tanımlamalarına yardımcı olabilecek ürün ambalajına veya e-kataloglara yerleştirilen işaretlerdir.

karbon hakkı .

AB Emisyon Ticaret Sistemi altında verilen karbon haklarıdır (EU Allowance).

Karbon yoğun sektörlerde kademeli olarak dekarbonizasyon sağlamak amacıyla ücretsiz verilen karbon salım haklarıdır.

karbon piyasası .

Emisyon ticareti mekanizması çerçevesinde belli bir emisyon hedefi olan ülkelerin kendi aralarında emisyon tahsisatlarını alıp satabilmelerini sağlayan piyasadır.

karbon kaçağı .

Karbon kaçağı (carbon leakage), yerel azaltım önlemi alan ülkeler dışındaki karbondioksit emisyonlarındaki artışın bu ülkelerin emisyonlarındaki azalmaya bölünmesiyle tanımlanmaktadır.

döngüsel ekonomi .

Döngüsel ekonomi (circular economy), değer ve nihai olarak da refah yaratmanın yeni bir yoludur.

İyileştirilmiş tasarım ve hizmet yoluyla ürün ömrünü uzatarak ve atıkları tedarik zincirinin sonunda başlangıcına taşıyarak, kaynakları sadece bir kez değil tekrar tekrar kullanmak yoluyla daha verimli kullanarak çalışmaktadır.

sıfır atık .

İsrafın önlenmesini, kaynakların daha verimli kullanılmasını, atık oluşum nedenlerinin gözden geçirilmesini, atık oluşumunun önlenmesini veya en aza indirilmesini, atıkların kaynağında ayrı toplanıp geri kazanılmasını içeren atık yönetimi felsefesi olarak tanımlanan bir hedeftir.

karbon yakalama, kullanma ve depolama .

Karbon Yakalama, Kullanma ve Depolama (Carbon capture, usage and storage-CCUS), büyük fabrikalar ve enerji santralleri tarafından üretilen karbondioksitin atmosfere ulaşmasını ve küresel ısınmaya katkı sağlamasını engelleyebilen farklı teknolojiler zincirini ifade etmektedir

immib

İstanbul Maden ve Metaller
İhracatçı Birlikleri

**Yenibosna Merkez Mahallesi Sanayi Caddesi No:3 Dış Ticaret
Kompleksi A Blok P.K.34197 Bahçelievler/İSTANBUL**

<http://www.immib.org.tr>

immib@immib.org.tr